

MẤY VẤN ĐỀ ĐẶT RA TỪ LỚP TẬP HUẤN NGÀNH DI SẢN VĂN HOÁ NĂM 2005

DẶNG VĂN

Được sự ủng hộ, tạo điều kiện thuận lợi của các cơ quan chủ quản (Bộ Quốc phòng, các bộ, ban, ngành, đoàn thể ở Trung ương, Sở Văn hoá - Thông tin các tỉnh, thành phố), lớp tập huấn ngành di sản văn hoá năm 2005 về "Bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hoá vì sự phát triển bền vững" đã nhận được sự tham gia tích cực, với tinh thần trách nhiệm cao, của đông đủ các bảo tàng, ban quản lý di tích trong ngành - bao gồm 155 đồng chí là đại diện lãnh đạo của 139 đơn vị (91 bảo tàng, 48 ban quản lý di tích).

Qua 5 ngày làm việc trên lớp và đi khảo sát thực tế tại Khu di sản thiên nhiên thế giới Vịnh Hạ Long, toàn bộ chương trình, nội dung tập huấn đã được triển khai đầy đủ, đúng kế hoạch. Đó là một thành công của lớp tập huấn. Nhưng thành công có ý nghĩa đặc biệt hơn là, qua 5 ngày tập huấn, chúng ta đã được tiếp thu những ý kiến chỉ đạo đầy tâm huyết, sát sao và sáng rõ của đồng chí Bộ trưởng đối với hoạt động của toàn ngành, cùng những nhận thức mới, được hình thành trên cơ sở lý luận và kinh nghiệm thực tiễn sinh động của quốc tế và trong nước, về các nội dung, hình thức, phương pháp hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử - văn hoá, di sản văn hoá phi vật thể, hoạt động bảo tàng - những trọng tâm công tác của ngành di sản văn hoá do các báo cáo viên trình bày. Chúng ta cũng đã cùng nhau trao đổi, thảo luận, đi đến thống nhất nhận thức về những vấn đề đó, để tìm ra những giải pháp phù hợp nhằm không ngừng đổi mới, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của toàn ngành, góp phần

tích cực cho sự nghiệp xây dựng nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc.

Một là, chúng ta đã có nhận thức sâu sắc về những nhiệm vụ trọng tâm, cần tập trung giải quyết trong thời gian tới, đã được Bộ trưởng chỉ rõ trong bài phát biểu tại buổi lễ khai mạc tập huấn. Đó là, cần tăng cường nghiên cứu triển khai việc phân cấp quản lý di sản văn hoá thật cụ thể, rõ ràng và sát hợp với yêu cầu cùng khả năng thực tế của các cấp, các ngành, qua đó xác định rõ quyền hạn và trách nhiệm, đồng thời phát huy tốt nhất tính chủ động, khả năng sáng tạo của các cấp chính quyền, các cơ quan chức năng, của cả cộng đồng đối với sự nghiệp bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hoá. Sự phân cấp quản lý di sản văn hoá cụ thể và hợp lý sẽ góp phần nâng cao năng lực của cộng đồng cư dân ở cơ sở và tăng cường hiệu quả công tác quản lý nhà nước trong lĩnh vực bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hoá. Đó là việc cần đẩy mạnh hơn nữa quá trình xã hội hoá hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hoá nhằm góp phần thúc đẩy phong trào toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hoá ở cơ sở, huy động được sự đóng góp tích cực về trí tuệ và vật chất của toàn xã hội cho sự phát triển sự nghiệp, đưa công chúng trở thành chủ thể tổ chức hoạt động và trực tiếp hưởng thụ các kết quả thu được từ các hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hoá. Đây là những định hướng, đồng thời là những nhiệm vụ lớn đặt ra cho toàn ngành chúng ta. Từ nhận thức đúng đắn, chúng ta cần năng động, sáng tạo và thực sự quyết tâm hơn

Chuyên gia ICOM đang giảng bài tại Cửa Vạn, Vịnh Hạ Long - Ảnh: M.A

nữa, thể hiện qua việc triển khai đồng bộ nhiều hoạt động thực tiễn trong những năm tới, thì mới có thể khắc phục căn bản những mặt tồn tại. Chúng tôi tin tưởng rằng, cùng với quá trình quán triệt và thực hiện tốt những nhiệm vụ này, hoạt động của toàn ngành di sản văn hoá sẽ không ngừng đổi mới và phát triển.

Hai là, chúng ta đã được nghe giới thiệu, cùng nhau thảo luận và thống nhất nhận thức về một số vấn đề lý luận và thực tiễn thuộc lĩnh vực hoạt động bảo tàng. Đây là một trong những kết quả nổi bật của lớp tập huấn này. Có lẽ mỗi chúng ta - những người đang hoạt động trên lĩnh vực bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hoá, trong quá trình nghiên cứu và hoạt động thực tiễn, đã tự tìm hiểu và hình thành cho mình những nhận thức nhất định về xu hướng phát triển của các loại hình bảo tàng, cùng những phương thức, biện pháp tổ chức các hoạt động bảo tàng trong tình hình hiện nay, ở trong nước và trên thế giới. Lớp tập huấn này chính là dịp chúng ta được cùng nhau chia sẻ kiến thức, kinh nghiệm và tiếp cận một cách có hệ thống, từ đó hình thành nhận thức mới về vị trí, vai trò, chức năng, nhiệm vụ của các bảo tàng trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội của đất nước và hội nhập quốc tế. Từ những nhận thức mới đó, chúng ta cần có những kế hoạch hoạt động cụ thể nhằm không ngừng đổi mới, đa dạng hoá, xã hội hoá lĩnh vực công tác này.

Qua đây, hẳn là những vấn đề về: Bảo tàng sinh thái, bảo tàng hoá di sản văn hoá làng, bảo tàng với việc bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hoá phi vật thể, bảo tàng với chức năng giáo dục khoa học, kỹ năng nghiên cứu và sưu tầm tài liệu, trưng bày và giới thiệu di sản văn hoá vật thể và phi vật thể của cộng đồng cư dân ở những vùng văn hoá cụ thể, kể cả một vấn đề khá "sát sườn" với chúng ta, nhưng lâu nay chưa được quan tâm đầy đủ, là việc áp dụng cơ chế về tự chủ tài chính, theo Nghị định số 10/2002/NĐ - CP, ngày 16/01/2002 của Chính phủ trong hoạt động của bảo tàng và di tích..., đã không còn là xa lạ, mà đã được nhận thức đúng đắn, để sẽ được triển khai cụ thể tại từng đơn vị và trong toàn ngành trong thời gian tới.

Ba là, chúng ta đã dành nhiều thời gian cho việc giới thiệu, trao đổi, thảo luận về công tác bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hoá phi vật thể. Phải thừa nhận rằng, đây vẫn là một lĩnh vực công tác còn khá mới mẻ và chưa được quan tâm đầy đủ. Vì vậy, qua những chuyên đề được báo cáo tại lớp tập huấn và qua những buổi thảo luận, chúng ta đã nhận thức đầy đủ và sâu sắc hơn về vị trí, vai trò, các phương thức hết sức đa dạng và hiệu quả của hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hoá phi vật thể. Theo đó, chúng ta đã cùng nhau bước đầu tìm được lời giải chung cho các câu hỏi lớn: Làm sao để có thể tư liệu hoá được các di sản

văn hoá phi vật thể một cách tốt nhất? Làm sao để các bảo tàng có thể trực tiếp góp phần bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hoá phi vật thể thông qua các hoạt động nghiệp vụ của mình? Làm sao để có thể bảo vệ và phát huy di sản văn hoá phi vật thể trong đời sống hiện đại, thông qua việc triển khai các dự án bảo tồn các làng cổ và các vùng văn hoá đặc biệt, tạo điều kiện cho các chủ thể văn hoá tham gia vào việc bảo vệ, trình diễn, giới thiệu và truyền dạy di sản văn hoá phi vật thể đặc sắc ở từng địa phương? Dù những lời giải đó có thể chưa toàn diện và thoả đáng, nhưng những nhận thức về vấn đề này mà chúng ta thu hoạch được qua lớp tập huấn chắc chắn sẽ tạo cơ sở tốt cho việc xác định nhiệm vụ, giải pháp và những bước đi tiếp theo đối với lĩnh vực công tác này.

Bốn là, chúng ta cũng đã cùng nhau quán triệt những văn bản quy phạm pháp luật đã được ban hành, đồng thời tiếp tục thảo luận để xây dựng những văn bản quy phạm pháp luật mới trực tiếp liên quan đến các hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hoá. Lần này, chúng ta tập trung thảo luận về lĩnh vực công tác khảo cổ học, một hoạt động khoa học không chỉ gắn bó với hoạt động của ngành, mà còn ngày càng gắn bó chặt chẽ với các lĩnh vực phát triển kinh tế - xã hội, nên hết sức phức tạp và nhạy cảm. Trong thời gian tập huấn, chúng ta đã tích cực thảo luận trên hội trường và đóng góp bằng văn bản cho việc tiếp tục hoàn thiện các văn bản quy phạm pháp luật về lĩnh vực này. Chúng tôi sẽ tiếp thu để chỉnh sửa dự thảo các văn bản đó và rất mong tiếp tục nhận được những ý kiến đóng góp về vấn đề này.

Năm là, chúng ta đã thống nhất nhận thức về tầm quan trọng của công tác đào tạo nguồn nhân lực có chất lượng cao để thực thi có hiệu quả các nhiệm vụ được Bộ Văn hoá - Thông tin và Uỷ ban nhân dân các tỉnh, thành phố giao cho. Vì thế, Cục Di sản văn hoá sẽ phải phối hợp với các bảo tàng quốc gia và bảo tàng đầu hệ, đồng thời căn cứ vào những đề xuất, kiến nghị của các đồng chí Giám đốc Bảo tàng và Ban quản lý di tích các tỉnh, thành phố để xây dựng những chương trình đào tạo, bồi dưỡng bổ sung sâu hơn về nghiệp vụ cho cán bộ toàn ngành. Cùng đó, lãnh đạo các bảo tàng và ban quản lý di tích cần quan tâm tạo điều kiện cho cán bộ của đơn vị tham gia các lớp tập huấn nghiệp vụ này. Cục Di sản văn hoá cũng cần nghiêm túc nghiên cứu cải tiến hình thức, nội dung tập huấn hàng năm cho hấp dẫn và thiết thực với

Đặng Văn: *Mấy vấn đề đặt ra từ lớp tập huấn ngành...*

nhu cầu của các địa phương.

Sáu là, có được những kết quả trên đây trước hết là nhờ sự tham gia tích cực, với tinh thần nghiêm túc nhất, cầu thị, của các đồng chí - với tư cách là những học viên về dự tập huấn. Với sự có mặt của 155 đồng chí đại diện cho hơn 139 đơn vị trong ngành, phải khẳng định là lớp tập huấn của chúng ta năm nay đã tập hợp được khá đông đủ đại diện các đơn vị của ngành ta. Điểm nổi bật là lớp tập huấn chúng ta có sự tham gia của các đơn vị bảo tàng thuộc Bộ Quốc phòng đông nhất từ trước đến nay (21/25 đơn vị); ngoài ra còn có một số đơn vị mới, một số bảo tàng quốc gia và các đơn vị có liên quan dự một số chuyên đề của lớp tập huấn. Điều đáng mừng là hầu như tất cả các đồng chí giám đốc, qua phiếu tham khảo ý kiến của Ban tổ chức tập huấn, đều khẳng định tính chất thiết thực của nội dung lớp tập huấn này. Qua theo dõi của Ban tổ chức, nhìn chung, hầu hết các học viên đã thực hiện nghiêm túc thời gian lên lớp, thảo luận, đi thực tế, với tinh thần nghiêm túc, thể hiện rõ trách nhiệm của mình trong việc đóng góp cho thành công của lớp tập huấn. Dĩ nhiên, còn một số đơn vị, có lý do và không có lý do, đã không về dự tập huấn; còn một số học viên chưa thực sự nghiêm túc trong việc tham gia chương trình tập huấn. Chúng ta cần cùng nhau rút kinh nghiệm để lớp tập huấn toàn ngành trong những năm tới ngày càng được tổ chức tốt hơn, hiệu quả hơn.

Bảy là, chúng ta cũng đã thống nhất rằng, việc Nhà nước chính thức quyết định lấy ngày 23 tháng 11 hàng năm là Ngày Di sản văn hoá Việt Nam là một sự kiện đặc biệt đối với ngành ta. Nhận thức rõ vinh dự to lớn và trách nhiệm nặng nề của toàn ngành với sự nghiệp bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hoá dân tộc, trong thời gian tới, chúng ta cần hết sức năng động, sáng tạo, tích cực phối hợp cùng nhau để triển khai tốt nhất, hiệu quả nhất các hoạt động của toàn ngành trên cơ sở những nhận thức mới mà chúng ta đã thống nhất và thu hoạch được qua đợt tập huấn này. Trước mắt, chúng ta cần phát huy tính tích cực, chủ động và sáng tạo để khẩn trương tổ chức tốt nhất các hoạt động để đưa Ngày Di sản văn hoá năm 2005 thực sự trở thành ngày hội lớn ở tất cả các bảo tàng, di tích, ở tất cả các địa phương trên phạm vi toàn quốc./